

Zasiłki i ich kontrola

Zasiłek chorobowy

PRAWO DO ZASIŁKU

Ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie okresu wyczekiwania, który zależy od charakteru ubezpieczenia. Osoba podlegająca ubezpieczeniu chorobowemu obowiązkowo ma prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego. Od dnia 1 stycznia 2009 r. osoba podlegająca ubezpieczeniu chorobowemu dobrowolnie prawo do zasiłku chorobowego nabywa po upływie 90 dni nieprzerwanego ubezpieczenia.

Bez okresu wyczekiwania zasiłek chorobowy przysługuje:

- absolwentom szkół lub szkół wyższych, którzy zostali objęci ubezpieczeniem chorobowym lub przystąpili do ubezpieczenia chorobowego w ciągu 90 dni od dnia ukończenia szkoły lub uzyskania dyplomu ukończenia studiów wyższych,
- ubezpieczonym, których niezdolność do pracy spowodowana została chorobą zawodową lub wypadkiem w pracy (zasiłek z ubezpieczenia wypadkowego) albo wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy (zasiłek z ubezpieczenia chorobowego),
- ubezpieczonym obowiązkowo, którzy legitymują się co najmniej 10-letnim okresem obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego,

Zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, a także jeżeli niezdolność do pracy trwała bez przerwy co najmniej 30 dni i powstała po ustaniu tytułu ubezpieczenia chorobowego:

- nie później niż w ciągu 14 dni od ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego lub wypadkowego albo
- nie później niż w ciągu 3 miesięcy od ustania tytułu ubezpieczenia chorobowego lub wypadkowego – w razie choroby zakaźnej, której okres wylegania jest dłuższy niż 14 dni lub innej choroby, której objawy chorobowe ujawniają się po okresie dłuższym niż 14 dni od początku choroby (oznaczonej w zaświadczeniu lekarskim kodem literowym „E”).

Zasiłek chorobowy z ubezpieczenia chorobowego przysługuje objętym ubezpieczeniem chorobowym:

- pracownikom,
- osobom wykonującym pracę nakładczą,
- członkom rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych,
- osobom wykonującym pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia oraz osobom z nimi współpracującym,
- osobom prowadzącym pozarolniczą działalność oraz osobom z nimi współpracującym,
- osobom wykonującym odpłatnie pracę,

na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,

- duchownym,
- osobom odbywającym służbę zastępczą.

Zasiłek chorobowy z ubezpieczenia wypadkowego przysługuje osobom podlegającym ubezpieczeniu wypadkowemu:

- pracownikom – od pierwszego dnia niezdolności do pracy,
- członkom rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych,
- osobom wykonującym pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług,
- osobom prowadzącym pozarolniczą działalność
- osobom wykonującym odpłatnie pracę, na podstawie skierowania do pracy, w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,
- duchownym,
- osobom pobierającym stypendia sportowe
- osobom pobierającym stypendium w okresie odbywania szkolenia, stażu lub przygotowania zawodowego,
- osobom odbywającym służbę zastępczą – od pierwszego dnia niezdolności do pracy,
- funkcjonariuszom Służby Celnej.

Zasiłek chorobowy nie przysługuje:

- za okresy, w których ubezpieczony zachowuje prawo do wynagrodzenia na podstawie przepisów szczególnych,
- w okresie urlopu bezpłatnego lub urlopu wychowawczego,
- za cały okres orzeczonej niezdolności do pracy,
- za okres pierwszych pięciu dni, jeżeli niezdolność do pracy została spowodowana nadużyciem alkoholu,
- za okres objęty zaświadczeniem lekarskim, w przypadku wykonywania w czasie zwolnienia lekarskiego pracy zarobkowej albo wykorzystywania zwolnienia lekarskiego od pracy niezgodnie z celem tego zwolnienia.

PODSTAWA WYMIARU

Podstawę wymiaru zasiłku **dla pracownika stanowi** przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających powstanie niezdolności do pracy albo z faktycznego okresu zatrudnienia za pełne kalendarzowe miesiące, jeżeli niezdolność do pracy powstała przed upływem tego okresu. Do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku przysługującego pracownikowi przyjmuje się przychód stanowiący podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie chorobowe lub wypadkowe, po odliczeniu potrąconych przez pracodawcę składek na ubezpieczenia społeczne.

Oprócz składników przysługujących za okresy miesięczne, w podstawie wymiaru zasiłku uwzględnia się składniki

wynagrodzenia przysługujące za okresy dłuższe niż miesiąc.

Dla pracowników zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy podstawa wymiaru nie może być niższa od odpowiedniej do stażu pracy kwoty minimalnego wynagrodzenia, po odliczeniu kwoty odpowiadającej:

- **18,71%** tego wynagrodzenia, jeżeli zasiłek przysługuje pracownikowi za okres do 30 czerwca 2007 r.,
- **15,71%** tego wynagrodzenia, jeżeli zasiłek przysługuje pracownikowi za okres od 1 lipca 2007 r. do 31 grudnia 2007 r.,
- **13,71%** tego wynagrodzenia jeżeli zasiłek przysługuje pracownikowi za okres po dniu 31 grudnia 2007 r.

Podstawę wymiaru zasiłku przysługującego ubezpieczonemu niebędącemu pracownikiem stanowi przeciętny miesięczny przychód, od którego opłacana jest składka na ubezpieczenie chorobowe lub wypadkowe, za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających powstanie niezdolności do pracy, a gdy niezdolność do pracy powstała przed upływem tego okresu, za pełne kalendarzowe miesiące ubezpieczenia, po odliczeniu kwoty odpowiadającej:

- **18,71%** podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie – w przypadku przychodu za okres do 30 czerwca 2007 r.,
- **15,71%** podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie – w przypadku przychodu za okres od dnia 1 lipca 2007 r. do dnia 31 grudnia 2007 r.,
- **13,71%** podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie – w przypadku przychodu za okres po dniu 31 grudnia 2007 r.

WYSOKOŚĆ ZASIŁKU

Wysokość zasiłku chorobowego wynosi **80%** wynagrodzenia lub przychodu stanowiącego podstawę jego wymiaru. Zasiłek chorobowy za okres pobytu w szpitalu przysługuje w wysokości 70% podstawy wymiaru. Jeżeli przyczyną niezdolności do pracy jest wypadek przy pracy, w drodze do pracy lub z pracy, albo choroba zawodowa, lub też przypada na okres ciąży, a także jeżeli niezdolność do pracy powstała wskutek poddania się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek, tkanek i narządów albo zabiegowi pobrania komórek, tkanek i narządów – zasiłek chorobowy przysługuje w wysokości **100%** podstawy wymiaru.

NIEZBĘDNE DOKUMENTY

Dokumentem stanowiącym podstawę do wypłaty zasiłku chorobowego jest zaświadczenie o czasowej niezdolności do pracy wystawione na druku ZUS ZLA.

Jeżeli zasiłek wypłacany jest przez ZUS, do jego wypłaty niezbędne jest zaświadczenie płatnika składek wystawione na druku ZUS Z-3 – w przypadku pracowników albo ZUS Z-3a – w przypadku pozostałych ubezpieczonych. Dodatkowo do wypłaty przez ZUS zasiłku za okres po ustaniu ubezpieczenia osoba występująca o zasiłek składa oświadczenie o zaprzestaniu i niepodjęciu działalności zarobkowej, o nieustaleniu prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku dla bezrobotnych, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego oraz o niepodleganiu obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Do wypłaty zasiłku chorobowego w wysokości 100% podstawy wymiaru wymagane jest dodatkowo:

- odrębne zaświadczenie lekarskie potwierdzające stan ciąży, jeżeli w zaświadczeniu lekarskim ZUS ZLA nie został wpisany kod „B” – w przypadku niezdolności do pracy przypadającej na okres ciąży,

- karta wypadku w drodze do pracy lub z pracy – w razie niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy,

- zaświadczenie wystawione przez lekarza na zwykłym druku – w razie niemożności wykonywania pracy wskutek poddania się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek, tkanek i narządów oraz

niezdolności do pracy wskutek poddania się zabiegowi pobrania komórek, tkanek i narządów,

- protokół powypadkowy – w razie niezdolności do pracy spowodowanej

wypadkiem przy pracy ubezpieczonego będącego pracownikiem,

- karta wypadku przy pracy – w razie niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy ubezpieczonego innego niż pracownik,
- decyzja o stwierdzeniu choroby zawodowej wydana przez inspektora sanitarnego oraz

zaświadczenie lekarskie stwierdzające związek niezdolności do pracy z istniejącą chorobą zawodową – w razie niezdolności do pracy spowodowanej chorobą zawodową.

Zasiłek opiekuńczy

PRAWO DO ZASIŁKU

Zasiłek opiekuńczy przysługuje ubezpieczonemu, który jest zwolniony od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad:

- zdrowym dzieckiem w wieku do lat 8. w przypadku:

- nieprzewidzianego zamknięcia żłobka, przedszkola lub szkoły, do których uczęszcza dziecko,
- porodu lub choroby małżonka stale opiekującego się dzieckiem, jeżeli poród lub choroba uniemożliwia temu małżonkowi sprawowanie opieki,
- pobytu małżonka stale opiekującego się dzieckiem w stacjonarnym zakładzie opieki zdrowotnej,

- chorym dzieckiem w wieku do lat 14,
- innym chorym członkiem rodziny (za innego członka rodziny uważa się małżonka, rodziców, teściów, dziadków, wnuki, rodzeństwo oraz dzieci w wieku ponad 14 lat).

Zasiłek opiekuńczy wypłaca się tylko jednemu z rodziców, temu, który wystąpi z wnioskiem o jego wypłatę za dany okres. Zasiłek opiekuńczy przysługuje przez okres zwolnienia od pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki, nie dłużej jednak niż przez 60 dni w roku kalendarzowym, jeżeli opieka sprawowana jest nad zdrowym dzieckiem do lat 8 i chorym dzieckiem do lat 14, albo 14 dni w roku kalendarzowym, jeżeli opieka sprawowana jest nad dzieckiem w wieku ponad 14 lat lub innymi chorymi członkami rodziny. Łączny okres wypłaty zasiłku opiekuńczego z powodu opieki nad dziećmi i innymi członkami rodziny z różnych przyczyn i bez względu na liczbę dzieci i liczbę członków rodziny wymagających opieki, nie może przekroczyć 60. dni w roku kalendarzowym.

W przypadku, gdy ubezpieczona matka dziecka, która pobiera zasiłek macierzyński w wymiarze 8 tygodni po porodzie, przebywa w szpitalu, ubezpieczonemu ojcu dziecka przysługuje dodatkowy zasiłek opiekuńczy z tytułu osobistego sprawowania opieki nad nowo urodzonym dzieckiem, w wymiarze do 8 tygodni, tj. do 56 dni, nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 8 tygodni życia. Przepis ten ma zastosowanie także

do innego ubezpieczonego członka najbliższej rodziny, jeżeli przerwie zatrudnienie lub inną działalność zarobkową w celu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. Zasiłek opiekuńczy przysługuje pod warunkiem, że nie ma innych członków rodziny mogących zapewnić opiekę. W przypadku sprawowania opieki nad chorym dzieckiem w wieku do lat 2, zasiłek opiekuńczy przysługuje nawet wówczas, gdy są inni członkowie rodziny mogący zapewnić opiekę. Zasiłek opiekuńczy przysługuje wszystkim osobom objętym ubezpieczeniem chorobowym, zarówno obowiązkowo, jak i dobrowolnie.

Zasiłek opiekuńczy **nie przysługuje:**

- za okresy, w których ubezpieczony zachowuje prawo do wynagrodzenia na podstawie przepisów szczególnych,

- w okresie urlopu bezpłatnego lub urlopu wychowawczego,

- w okresie tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem przypadków, w których prawo do zasiłku wynika z ubezpieczenia chorobowego osób wykonujących odpłatnie pracę na podstawie skierowania do pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania,

- za okres objęty zaświadczeniem lekarskim, w przypadku wykonywania w czasie zwolnienia lekarskiego pracy zarobkowej albo wykorzystywania zwolnienia lekarskiego od pracy niezgodnie z celem tego zwolnienia.

PODSTAWA WYMIARU

Podstawę wymiaru zasiłku dla pracowników stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających powstanie niezdolności do pracy albo z faktycznego okresu zatrudnienia za pełne kalendarzowe miesiące, jeżeli niezdolność do pracy powstała przed upływem tego okresu. W podstawie wymiaru nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, do których pracownik zachowuje prawo (wypłacanych) za okres pobierania zasiłku.

Dla pracowników zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy podstawa wymiaru nie może być niższa od minimalnego wynagrodzenia, po odliczeniu kwoty odpowiadającej:

- 18,71% tego wynagrodzenia, jeżeli zasiłek przysługuje pracownikowi za okres do 30 czerwca 2007 r.,

- 15,71% tego wynagrodzenia, jeżeli zasiłek przysługuje pracownikowi za okres od 1 lipca 2007 r. do 31 grudnia 2007 r.,

- 13,71% tego wynagrodzenia jeżeli zasiłek przysługuje pracownikowi za okres po dniu 31 grudnia 2007 r.

Podstawę wymiaru zasiłku przysługującego ubezpieczonemu niebędącemu pracownikiem stanowi przeciętny miesięczny przychód,

DOKOŃCZENIE NA S. 50 >

► DOKOŃCZENIE ZE S. 49

od którego opłacana jest składka na ubezpieczenie chorobowe za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających powstanie niezdolności do pracy, a gdy niezdolność do pracy powstała przed upływem tego okresu, za pełne kalendarzowe miesiące ubezpieczenia, po odliczeniu kwoty odpowiadającej:

■ **18,71%** podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie – w przypadku przychodu za okres do 30 czerwca 2007 r.,

■ **15,71%** podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie – w przypadku przychodu za okres od dnia 1 lipca 2007 r. do dnia 31 grudnia 2007 r.,

■ **13,71%** podstawy wymiaru składek na to ubezpieczenie – w przypadku przychodu za okres po dniu 31 grudnia 2007 r.

WYSOKOŚĆ ZASIŁKU

Zasiłek opiekuńczy przysługuje w wysokości **80%** wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru zasiłku.

NIEZBĘDNE DOKUMENTY

Podstawowym dokumentem stanowiącym podstawę do wypłaty zasiłku opiekuńczego z tytułu sprawowania opieki nad chorym dzieckiem lub chorym członkiem rodziny jest zaświadczenie lekarskie wystawione na formularzu ZUS ZLA.

Dokumentem wymaganym do wypłaty zasiłku opiekuńczego z powodu konieczności sprawowania opieki nad dzieckiem w wieku do lat 8. są:

■ oświadczenie ubezpieczonego – w przypadku nieprzewidzianego zamknięcia żłobka, przedszkola lub szkoły, do których uczęszcza dziecko,

■ decyzja właściwego inspektora sanitarnego zarządzającego izolację – w przypadku izolacji dziecka z powodu podejrzenia o nosicielstwo zaraźków choroby zakaźnej,

■ zaświadczenie lekarskie wystawione na zwykłym blankiecie – w razie porodu, choroby lub pobytu małżonka stale opiekującego się dzieckiem w stacjonarnym zakładzie opieki zdrowotnej.

Ubezpieczony występujący o wypłatę zasiłku składa również wniosek o uzyskanie tego zasiłku na druku ZUS Z-15. Jeżeli zasiłek wypłacany jest przez ZUS, do jego wypłaty niezbędne jest zaświadczenie płatnika składek wystawione na druku ZUS Z-3 – w przypadku pracowników albo ZUS Z-3a – w przypadku pozostałych ubezpieczonych.

Nie bójmy się kontroli z ZUS

Jesteś chory i właśnie dowiedziałeś się, że ZUS intensyfikuje kontrole osób korzystających ze zwolnień lekarskich. Bez obaw. Nie spiesz się i nie wracaj

na siłę do pracy. ZUS tego nie oczekuje. Ważne, abyś wykorzystywał zwolnienie zgodnie z zaleceniami lekarza i w razie czego stawiał się na wezwanie do ZUS-u.

Wzmoczone kontrole prowadzone przez ZUS nie mają na celu odstraszenia ludzi od korzystania ze zwolnień lekarskich. Jedynym ich celem jest wyeliminowanie nadużyć. Zwolnienie nie może być bowiem wykorzystywane jako forma urlopu, za który pracodawca nie musi ponosić żadnych kosztów. Obowiązkiem ZUS-u jest dbałość o pieniądze, którymi dysponuje, o pieniądze, które pochodzą z Państwa składek. Pieniądze te należą się wszystkim tym, którzy realnie potrzebują opieki lekarskiej i nie są w stanie świadczyć pracy. Stąd też wszyscy, dla których powodem wzięcia zwolnienia był zły stan zdrowia, nie muszą się obawiać kontroli z ZUS. A jak wygląda przeciętna kontrola?

Na wstępie należy zaznaczyć, że są dwa rodzaje tejsze kontroli. Pierwszy to kontrola prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy, druga – kontrola prawidłowości wykorzystywania zwolnienia. Celem pierwszej z nich jest sprawdzenie, czy stan zdrowia danej osoby rzeczywiście kwalifikuje ją do przebywania na zwolnieniu lekarskim. Dlatego też każdy, kto przebywa na tzw. L4, może się spodziewać, że ZUS wezwie go na badanie kontrolne. Przeprowadzone przez lekarzy orzeczników badanie i analiza dokumentacji medycznej osoby kontrolowanej

pozwolą na zweryfikowanie jej stanu zdrowia. Nie bójmy się wezwania z ZUS-u! Lekarze orzecznicy nie są uzdrowicielami, którzy bez względu na stan zdrowia „postawią” chorego na nogi. W przypadku rzeczywistej choroby mogą ją tylko potwierdzić, mogą też zdecydować o potrzebie rehabilitacji. Z kolei kontrola prawidłowości wykorzystywania zwolnienia to nic innego, jak sprawdzenie, czy chory postępuje zgodnie z zaleceniami lekarza i czy przypadkiem nie pracuje. W tym celu kontrolerzy ZUS odwiedzają chorego w miejscu zamieszkania wskazanym w zwolnieniu lekarskim. Jeżeli danej osoby nie ma akurat w domu, kontrolerzy odwiedzą ją jeszcze raz. Gdy i drugi raz jej nie będzie, wówczas otrzyma informację z Zakładu o dwukrotnej wizycie kontrolerów wraz z prośbą o wyjaśnienie nieobecności. Racjonalne wytłumaczenie nieobecności uchroni osobę przed utratą zasiłku chorobowego. Należy jednak pamiętać o jednej podstawowej rzeczy, która może zaważyć na wstrzymaniu zasiłku. Jeżeli w czasie choroby kurujecie się Państwo poza miejscem wskazanym w zwolnieniu lekarskim, należy niezwłocznie poinformować o tym ZUS. ■

Masz pytanie?

Zadzwoń do eksperta ZUS
w środę 25 listopada w godz. 10.00–12.00,
tel. (022) 667 13 13